

СЕМАНТИЧНО И СИНТАКТИЧНО ОПИСАНИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК

ПРЕДИКАТИ ЗА ЗНАНИЕ И ПРЕДИКАТИ ЗА ПРЕДАВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ: СИНТАКТИЧНИ МОДЕЛИ¹

Марина Джонова^a, Йовка Тишева^b

Софийски университет „Св. Климент Охридски“^{a,b}

djonova@slav.uni-sofia.bg^a, tisheva@uni-sofia.bg^b

Резюме. В статията се разглеждат сходствата в синтактичната реализация на предикатите за знание и предикатите за предаване на информация. В семантично отношение и при двете групи е налице съзнателен субект, съдържание на знанието и обект на знанието. Предмет на изследването са общите синтактични модели за изразяване на съдържанието на знанието при двете групи предикати – с комплементно изречение или номинализация. Коментират се и синтактичните отношения между фразата, означаваща съдържанието на знанието, и фразата, означаваща обекта на информацията.

Ключови думи: *предикати за знание; предикати за предаване на информация; аргументна структура; комплементи*

1. Увод

Според първото значение от речниковите дефиниции знанието е съвкупността от факти от една или от различни области на живота или на науката, които дадено лице е усвоило. Знанието се дефинира и като „притежаване на някакви сведения, осведоменост за някого или нещо“², тоест информираност, усвоена информация. Когато този, който е информиран за някого или за нещо, споделя или обменя знания от своя информационен фонд с други лица, се реализира комуникативно взаимодействие. Обменът на знания е в основата на общуването, а наличието на информация е една от предпоставките за осъществяването на тази дейност.

Обект на настоящото изследване са предикати за знание (когнитивно състояние) и предикати за предаване на информация в българския език. Целта на изследването е да се представи в сравнителен план синтактичната реализация на предикати, които са базови за всяка от двете групи – *зная* и *помня*, от една страна, и *говоря*, *казвам*, *съобщавам*, от друга страна. Елементите от тези две лексикалносемантични групи се включват в класа на предикатите, чиито пояснения са комплементи (вж. З. Геннадиева-Мутафчиева / Genadieva-Mutafchieva 1983: 329; Ницолова / Nitsolova 2008: 263; Коева / Koeva 2019). Предикатите за знание и за предаване на информация са обект на редица изследвания (вж. напр. Апресян / Apresjan 1995; 2001; Nicolova 2000; Ницолова / Nitsolova 2001; Leseva, Stoyanova 2024). Представяни са различни техни особености, като способността им да имат комплементи; различните значения, които могат да изразяват (*зная*, *умея*, *имам мнение*); спецификите по отношение на фактивността на предиката и свързаните с това ограничения върху възможните комплементи. Като се основаваме на посочените изследвания, ограничаваме предмета на своето изследване до синтактичната реализация на аргументите на двете групи предикати в тяхното основно значение. При предикатите за знание представяме само случаите с експериментален подлог като подходящи за целите на съпоставката. Изследването е емпирично и се основава на данни от Българския национален корпус (вж. Koeva et al. 2012). За по-доброто онагледяване на някои конструкции са включени и допълнителни примери от онлайн медиите.

¹ Разработката е осъществена по проекта „Онтология на предикатите за действие – лингвистично моделиране с фокус върху българския език“, подкрепен от Фонд „Научни изследвания“, Договор № КП–06–Н80/9 от 8.12. 2023 г.

² *Речник на българския език* (РБЕ / RBE): https://ibl.bas.bg/dictionary_portal/lang/bg/знание#rbeSearch.

Отправна точка на нашите наблюдения е фактът, че в семантичната структура на предикатите от разглежданите две групи има аргумент, свързан със съдържанието на информацията, която е налична (при предикатите за знание) или се предава (при предикатите за предаване на информация), напр.: *Знам нещо интересно / това / всичко. Съобщавам (ви) нещо интересно / това / всичко.* Друг общ за двете групи семантичен елемент е свързан с представяне на обекта на знанието (това, за което се знае нещо) или обекта на информацията (това, за което се отнася предаваната информация), напр.: *Знам за новата изложба. / Информирам ги за предстоящата изложба.* В хода на анализите на емпиричните данни ще представим с какви синтактични средства се реализира този елемент от семантичната структура на предикатите от двете групи.

В семантичната структура на предикатите за знание и предикатите за предаване на информация се очертават и разлики, дължащи се на първо място на характеристиките на централния аргумент, който типично се реализира в подложната позиция. Това е свързано с различните аспекти класове, към които принадлежат разглежданите предикати. Предикатите за знание са предикати за състояние и затова субектът на когнитивното състояние е маркиран със семантичната роля експериментер: одушевен субект, който знае нещо, помни нещо или на когото нещо му е известно. Предикатите за предаване на информация са предикати за дейност и субектът при тях е агенс: активен съзнателен вършител на съответното речево действие. Тези разлики се открояват при прилагането на един от тестовете на Д. Даути за разграничаване на предикатите за състояния от предикатите от останалите аспекти класове (Dowty 1979). Стативите не могат да се употребяват с агентивни (субектноориентирани) наречия като *съзнателно, старателно, учтиво, тактично, нарочно* (вж. и Коева / Koeva 2021б), за разлика от предикатите, означаващи дейности (activities), постижения (achievements) или изпълнения (accomplishments):

1. **Тя съзнателно / внимателно / старателно / учтиво / тактично знае отговора на въпроса.*
2. **Съзнателно / внимателно / старателно / учтиво / тактично знаете, че за мен дрехите не са просто модна прищявка.*
3. *Лекарката ѝ го съобщава внимателно, тъй като се страхува пациентката да не изпадне в депресия.*
4. *Агентът нарочно информира медиите за интереса на „червените“ към неговия клиент, за да накара другите клубове да се включат в наддаването.*

Включването на такъв тип наречия в изречения с предикати за знание прави примерите неграматични:

5. *Базата е уникална, тук всеки знае какво прави. – *Тук всеки интелигентно знае какво прави.*
6. *Обирджииите знаят, че обитателите вече са на път за плажа. – *Обирджииите нарочно знаят, че обитателите вече са на път за плажа.*

Втората съществена разлика между предикатите от двете групи е свързана със спецификата на означаваните събития. Комуникацията предполага взаимодействие, обмен и това се отразява в структурата на предикатите за информация, при които е налице и аргумент, означаващ адресата, получател на информацията. Такъв аргумент липсва при предикатите за знание. Нашите наблюдения ще са насочени към представяне на общия компонент в структурата на предикатите – съдържанието на знанието или на информацията, който се реализира синтактично като номинализация или комплементно изречение. Коментарите по отношение на външния аргумент (аргумента в позицията на подлога) ще бъдат ориентирани към проявите на общия семантичен елемент за агенс и за експериментер – одушевен, съзнателен субект. Специално внимание ще бъде отделено и на възможността за представяне на обекта на знанието или информацията – самостоятелно или едновременно със съдържанието на знанието или на информацията.

При представянето на спецификата на комплементите в български Р. Ницолова посочва, че лексикалното значение на главния предикат е определящо до голяма степен за формално-семантичната структура на сложното изречение (Ницолова / Nitsolova 2008: 262). По отношение на типа на комплементите Р. Ницолова определя две големи групи предикати: ментални и каузативни. При менталните предикати субектът отразява действителността, в която участва и самият човек с неговия духовен свят. В групата на менталните предикати се включват глаголите за перцепция (*виждам, чувам*), когнитивните предикати (*мисля, смятам, зная, помня*), предикатите за речева дейност, чрез

която се предава или приема информация (*казвам, съобщавам, питам, чета, пиша*), предикатите за емоционално отношение (*обичам, харесвам, радвам се, страхувам се, учудвам се*). Втората група предикати са т. нар. каузативни предикати. Те означават предизвикване на промяна в действителността и включват проективно каузативните предикати (*искам, желая, жадувам*), речево каузативните предикати (*моля, заповядвам, забранявам*) и същински каузативните предикати (*накарам, предпазвам, преча*) (Ницолова / Nitsolova 2008: 263).

Р. Ницолова посочва още, че предикатите за речева дейност могат да се разглеждат и като каузативни предикати, доколкото предизвикват промяна в информираността на слушателя (Ницолова / Nitsolova 2008: 263). Тук е важно да се направи уточнението, че предикатите за речева дейност включват предикати от различни аспекти класове. От една страна, това са предикати като *говоря, приказвам, разказвам*, които означават речеви действия, а от друга страна, предикати като *казвам, съобщавам, информирам, уведомявам*, които в зависимост от контекста означават действие или изпълнение, когато действието достига до своя резултат – информацията е предадена на адресата.

При представянето на синтактичната реализация на предикатите приемаме, че комплементът представлява „синтактична конструкция, означаваща пропозиция, която в семантичната структура заема позицията на аргумент към главния предикат в изречението“ (Ницолова / Nitsolova 2008: 261). Св. Коева посочва, че комплементите в български могат да бъдат подчинени изречения, комплементни малки изречения или комплементни номинализации. Номинализацията се дефинира като процес, при който дадена лексикална категория претърпява функционална промяна, така че да се превърне в съществително (Коева / Коева 2019: 58). За разлика от други езици в българския език няма инфинитивни изречения, номинализацията нямат изреченски характер, а причастните комплементи се реализират под формата на комплементни малки изречения (Коева / Коева 2021a: 15). При определянето на аргументната структура на предикатите се основаваме на разбирането, че „комплементите се селектират от предиката, или с други думи, определени класове предикати се свързват с определени типове комплементни изречения (или с определени класове съществителни имена и/или предлози)“ (Коева / Коева 2021a: 16). Предикатите за когнитивно състояние и предикатите за предаване на информация могат да имат следните комплементи: подчинени *че-* и *да-*изречения, косвени въпроси и номинализации. Ограниченията при избора на комплемент са свързани с фактивността на предиката (вж. Ницолова / Nitsolova 2001; 2008).

В семантичните модели предикатите за знание се разглеждат според пресупозицията за истинност на един от аргументите. Фактивните (*зная, помня, забравям*) и нефактивните (*мисля, смятам, вярвам*) предикати се различават по типа комплементни изречения, които допускат. Както посочва Р. Ницолова, комплементни *да-*изречения са възможни при нефактивните предикати, докато комплементните *че-*изречения са възможни при не-нефактивните ментални предикати (Ницолова / Nitsolova 2008: 269).

Аргументната структура на предикатите за когнитивно състояние и предикатите за предаване на информация в български е разгледана в изследванията на Ницолова / Nitsolova (2001; 2008), Коева / Коева (2019; 2021a), Джонова / Dzhonova (2021), Лесева, Стоянова (Leseva, Stoyanova 2024). Тук накратко представяме тези изследвания като основа за съпоставката.

При предикатите за когнитивно състояние подлогът е със семантичната роля експериенцер – одушевен субект на когнитивното състояние. Ролята на втория аргумент е епистемичен обект или съдържание на знанието за епистемичния обект. Съдържането на знанието за епистемичния обект е пропозиция и синтактичната му реализация е комплементно изречение или номинализация (абстрактно съществително или местоимение) (Ницолова / Nitsolova 2001: 175).

7. *Знам истината за много неща.*

8. *Вече знаехме за него, че е швейцарец и официално работи тук като архитект.*

В посочените примери съдържанието на знанието е изразено с именна фраза (*истината*) или комплементно изречение (*че е швейцарец*), епистемичният обект е изразен с предложна *за-*фраза (*за много неща, за него*).

При предикатите за предаване на информация подлогът е агенс – одушевен, съзнателен вършител на действието. Вторият аргумент означава информацията, която се предава, и се изразява с номинализация (пряко или непряко допълнение в зависимост от предиката – *разказвам някаква*

история, съобщавам нещо, информирам за нещо) или с комплементно изречение (*информираха ме, че пратката е доставена*). При предикатите за информация в аргументна позиция като именна или предложна фраза в зависимост от предиката се появява и адресатът на съобщението (*информирам го, съобщавам на участниците*) (вж. по-подробно у Коева / Koeva 2019; Leseva, Stoyanova 2024).

По отношение на аргументите на двете семантични групи предикати се наблюдават общи характеристики, свързани с аргумента в подложна позиция, с изразяването на темата, както и с изразяването на обекта на знанието/информацията. Нашите наблюдения показват и сходства при изразяването на източника на информацията при незапълнена подложна позиция. Тук представяме тези особености при базовите глаголи в двете семантични групи – *зная* и *помня* при когнитивните предикати и *говоря, съобщавам, казвам* при предикатите за предаване на информация.

2. Аргумент в подложна позиция

При представянето на аргументната структура на предикатите за знание и предикатите за информация е важно да се определят характеристиките на централния аргумент на предиката. При *зная, помня, говоря, казвам* това е подлогът. Тази позиция може да се заеме от именна фраза или местоимение. Референтът на именната фраза е съзнателен субект. Аргументът в подложна позиция обикновено има конкретен референт (*той, жена му, Шули, баба*), както показват следните примери:

9. *Той знаеше всичко и за заповедите за обиск.*
10. *Знаеше, че е отключено, беше наблюдавал собственика цяла седмица.*
11. *Жена му помни как са я изгонили с детето.*
12. *Шули говори за това, че компанията трябва да се върне към своите корени.*
13. *Баба казва, че соколът днес пак се спуснал над тях.*

Предикатите за знание и предикатите за предаване на информация допускат именната фраза в подложна позиция да има и генерична интерпретация (*хората, всеки, народът, властта*):

14. *Хората знаят твърде малко за редките болести.*
15. *Всеки помни как на 19.02. бе чествана годишнината от обесването на Апостола.*
16. *Всеки един от нас помни телевизионни предавания, които е гледал като дете и които, малко или много, са възпитали у него усещания и светоглед.*
17. *Но пък народът казва, че зад всеки успял мъж стои една умна жена.*
18. *Властта говори срещу ненужно многото болници, които изсмукват и разпиляват ресурса.*

В определен контекст е възможно референтът на подлога да бъде неодушевен, както е в следните примери, като обикновено е налице метонимичен пренос (*посолството, Белият дом, Русия, Вашингтон, Анкара, Иран*). Дадената информация е известна на хората, които се намират в съответната държава или посолство, или е оповестена от съответното посолство или държава:

19. *Посолството на Република България във Вашингтон информира за Петиция за налагане на антидъмпингови мерки.*
20. *Посолството знае за интереса сред българската общност в Дания.*
21. *Посолството знае за съществуването на наградата, но не е свързано с нея.*
22. *Белият дом съобщава, че ирански военни са посетили Крим.*
23. *Белият дом знае за изстрелването на иранска балистична ракета.*
24. *Русия от своя страна информира Вашингтон, а Вашингтон информира Израел.*
25. *На 10 февруари Вашингтон информира, че е свалил „обект“ с неизвестно предназначение.*
26. *Иран заявява, че Вашингтон знае начини за политическо разрешаване на конфликта.*

Изразяването на агенс/експериенцера, когато той е в позицията на подлог, в българския език не е задължително (т. нар. pro-drop или нулевосубектност). Авторите на Академичната граматика определят такива безподложни структури като едносъставни глаголни изречения. При неопределеноличните едносъставни изречения, в които акцентът се поставя върху информацията, а не върху източника на информацията, подлогът е неизразен, но може да се внесат уточнения за него чрез фраза с предлога *от*:

27. *От отдела за контрол* казват, че печалбите се получават поименно, както е по закон.
28. *Трус от 3,5 по Рихтер* е бил усетен тази нощ на територията на Благоевград. Това съобщават *от Националния институт по геофизика, геодезия и география*.
29. Ще има и промени в маршрута на четири трамвайни линии заради ремонта. Това съобщават *от Столична община* и дават пълни подробности за промените.
30. *От Агенция „Митници“* съобщават, че 5500 души кандидатстват за 151 места.

При когнитивните предикати източникът на знанието също може да се изрази с предложна от-фраза.

31. *От Пехливанов* знам, че си ходил при Жоро Илиев.
32. *От писмото ми* знаеше, че съм учителка.
33. *От старите винари* още знам, че истинското вино е горчиво.

Разликата е свързана с това, че при предикатите за знание източникът на информация може да се посочи при запълнена подложна позиция, тъй като подлогът означава субекта, който знае дадена информация, а не този, който я предава. При когнитивните предикати предложната фраза насочва директно към източника на информацията: *Пехливанов, моето писмо, старите винари*, докато при предикатите за информация предложната фраза насочва по-скоро към мястото или институцията, с която се свързва говорещият.

При възвратнострадателните форми (*говори се, знае се*), ако агенсът остава неизразен, в изречението също може да присъства уточняваща информация по модела на метонимичния пренос:

34. *Още преди десетина дена в Белград* се знаеше, че разливът е предстоящ.
35. *В околността* се знаеше за забраната поради предстоящото разработване на находището.
36. Такова облекло *в Казанлъшко* не се помни.
37. *В Рим* усилено се говори, че е въплъщение на самия дявол. (=хората в Рим говорят)
38. *По кръчмите и баровете* се говори, че влиятелни мъже в правителството подготвят преврат. (=хората по кръчмите и баровете говорят).
39. *В цитирания документ* се съобщава: „Построй се през 1958 година голяма модерна детска ясла“.

Може да се обобщи, че аргументът в подложна позиция и при двете групи предикати е съзнателен и одушевен. С това са свързани и възможностите за генерично съществително в тази позиция – *хората, децата, младите хора, всички*, при което значението е, че за голяма част от посоченото множество е вярно, че *знае* или *казва* нещо. При неопределеноличните изречения с предикат за предаване на информация е възможно указание за мястото, в което се намира съзнателният субект, или институцията, от чието име се съобщава дадена информация. Отново е налице имплицитно множество от хора, свързани с предаването на съответната информация.

3. Комплементи

При предикатите за знание вторият аргумент се определя като съдържание на знанието. Този аргумент се изразява с именна фраза или комплементно изречение, въведено с *че, да* или *к-дума* (вж. Ницолова / Nitsolova 2001; Коева / Koeva 2019):

40. *Актьорът* знаеше *всичко за тежкото му заболяване*.
41. *Аз* после *ще* *ви* *кажа* *онова, което зная за нашата планина от митологията и от моя учител и наставник, капитан Бък*.
42. *Всичко, което зная за Черно море, е от Бойчо Марев*.
43. *Тя* *помнеше* *мелодиите само на две песни*.
44. *Тя* *знаеше, че не е красавица*.
45. *Жена му* *помни* *как са я изгонили с детето*.
46. *Зная, че други счетоводни програми печатат целите бланки*.
47. *Той единствен* *знае* *какво става в ефира по това време*.

Вторият аргумент при предикатите за предаване на информация отново е темата – съдържанието на предаваната информация. Този аргумент се изразява с именна фраза или комплементно изречение, въведено с *че, да* или *к-дума* (вж. Коева / Koeva 2019; Leseva, Stoyanova 2024):

- 48. *Хукна и тя презглава към долната земя – да съобщава на дивите зверове, че светът се свършва.*
- 49. *Информирам те само какво се приказва.*
- 50. *По-нататък академикът съобщаваше данни за електрическата наситеност на въздуха.*

По отношение на комплементното изречение е налице ограничение при употребата на съюза *да* – при предикатите за знание комплементните изречения, въведени с *да*, са възможни само при негация на главния предикат: *Не знам да са го награждавали*. Съюзът *да* е възможен и когато подчиненото изречение има модално значение: *Помни да купиш хляб (=че трябва да купиш хляб)* (вж. Ницолова / Nitsolova 2001). Тази особеност е характерна и за предикатите за предаване на информация:

- 51. *Говоря му да кандидатства за тази длъжност. (=че трябва/може да кандидатства за)*
- 52. *Навигацията съобщава да се излезе от третия изход на кръгово кръстовище.*
- 53. *Казвам му да продаде всичките двеста акции. (=че трябва да продаде всичките двеста акции)*

В научната литература се посочва, че обектът на знанието/информацията също може бъде изразен – обикновено с предложна *за*-фраза (Коева / Коева 2019): *Казвам нещо за някого, Казвам за някого, че...*, *Информирам ви за някого, че* и *Знам нещо за някого, Знам за някого, че...* Както посочва Св. Коева, при наличие на комплементно изречение обектът на знание/информация, изразен със *за*-фраза, е корелативен с аргумент от комплементното изречение (вж. Коева / Коева 2019: 60).

- 54. *Вече знаехме за него, че (той) е швейцарец и официално работи тук като архитект.*
- 55. *А за себе си говорят, че (те) нищо не знаят и не помнят.*
- 56. *Фейлетонистът казва за него, че (той) досущ приличал на интелектуалец.*
- 57. *Често казваха за него, че (той) е най-великият магьосник на своето време.*
- 58. *За пустинните области често казват, че в тях можеш да намериш немалко храна.*
- 59. *Най-напред приказвали за щъркелите, че (те) били дошли рано.*

Съдържанието на знанието/информацията и обектът на знанието са свързани в семантичен план и това намира израз и в синтактичната обвързаност на двете фрази. Както знанието, така и информацията се отнасят за конкретен обект или събитие. При номинализация на съдържанието на знанието *за*-фразата означава обекта на знанието и пояснява именната фраза *нещо, всичко*: *Тя знаеше всичко [за траките]; Тя разказваше нещо [за траките]; Старият свещеник помнеше всичко [за Нора]*. Поради обобщената си семантика местоимението (*всичко, нещо, което, нищо, това*) или абстрактното съществително (*истината, историята*), което е опора на фразата, често подлежи на елипса:

- 60. *Зная Ø [за срещата].*
- 61. *Той помнеше Ø [за тях], но не ми разказа нищо.*
- 62. *Зная Ø [за нея], тя е жената, която те кара да страдаш.*
- 63. *Казвам, съобщавам ви Ø [за договора].*

В този смисъл фразата, означаваща обекта на знание/информация, се отнася към изразен или неизразен в структурата аргумент, а не директно към предиката. При предикати като *информирам, уведомявам* съдържанието на знанието може да се номинализира с предложна фраза.

- 64. *Информирам ви за Иван, че пристига днес – Информирам ви за пристигането на Иван.*

Различните на пръв поглед реализации на предикати като *съобщавам* и *знам* могат да се обяснят именно с изразяването или неизразяването на съдържанието на знанието:

- 65. *Знам истината за много неща.*
- 66. *Врагът знаеше (нещо, всичко) за мисията ми.*
- 67. *Зная (нещо, всичко) за инициативите, които правите в полза на младите хора.*

68. Председателят съобщава на съответния орган (**нещо**) за нарушението.

69. Съдът съобщава на делегирания съдия **срока**, до който доказателствата трябва да бъдат събрани.

70. Командирите съобщаваха **результатите** от извършената през деня работа.

Направените наблюдения относно сходствата и разликите в синтактичната реализация на предикатите за знание и предикатите за предаване на информация може да се обобщят, както следва (Таблица 1).

Таблица 1. Сходства и разлики в синтактичната реализация на предикатите за знание и предикатите за предаване на информация

	зная, помня	казвам, съобщавам
подлог	експеримент съзнателно същество	агенти съзнателно същество
съдържание на знанието	- комплементно изречение (<i>че</i> , <i>к-дума</i> , <i>да</i>) - номинализация (абстрактно съществително или местоимение – <i>което</i> , <i>това</i> , <i>нищо</i> , <i>всичко</i>)	- комплементно изречение (<i>че</i> , <i>к-дума</i> , <i>да</i>) - номинализация (абстрактно съществително или местоимение – <i>което</i> , <i>това</i> , <i>нищо</i> , <i>всичко</i>)
обект на знанието/ информацията	предложна <i>за</i> -фраза	предложна <i>за</i> -фраза
адресат		пряко или непряко допълнение <i>информирам те</i> , <i>казвам ти</i>

4. Заключение

Може да се обобщи, че семантичната общност при предикатите за когнитивно състояние и предикатите за предаване на информация се проектира в общите черти в синтактичната реализация на двете групи предикати. Общност се наблюдава по отношение на аргумента в подложна позиция – той трябва да означава съзнателен субект на състоянието/действието, означено от глагола. Съдържанието на знанието/информацията е именна фраза или комплементно изречение. Възможно е тази фраза да бъде разширена с предложна *за*-фраза, означаваща обекта на знанието/информацията. В случаите, в които обектът на знанието се появява самостоятелно в изречението, се смята, че е налице елипса на опората (фразата, означаваща съдържанието на знанието). В останалите случаи е налице изискването обектът на информацията да е кореферентен с аргумент от комплементното изречение.

Цитирана литература / References

- Апресян 1995: Апресян, Ю. Д. *Избранные труды. Том II. Интегральное описание языка и системная лексикография*. Москва: Языки русской культуры. (Apresjan 1995: Apresjan, Ju. D. *Izbrannyye trudy. Tom II. Integral'noe opisaniye jazyka i sistemnaya leksikografija*. Moskva: Jazyki russkoj kul'tury.)
- Апресян 2001: Апресян Ю. Д. Системообразующие смыслы 'знать' и 'считать' в русском языке. – *Русский язык в научном освещении*, № 1, с. 5 – 26. (Apresjan 2001: Apresjan Ju. D. Sistemoobrazujushhie smysly 'znat' i 'schitat' v russkom jazyke. – *Russkij jazyk v nauchnom osveshhenii*, № 1, pp. 5 – 26.)
- Генадиева-Мутафчиева 1983: Генадиева-Мутафчиева, З. Сложно съставно с подчинено допълнително изречение. – В: *Граматика на съвременния български книжовен език. Т. III. Синтаксис*. София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, с. 328 – 347. (Genadijeva-Mutafchieva 1983: Genadijeva-Mutafchieva, Z. Slozhno sastavno s podchineno dopalnitelno izrechenie. – In: *Gramatika na savremenniya balgarski knzhoven ezik. T. III. Sintaksis*. Sofia: Izdatelstvo na BAN “Prof. Marin Drinov”, pp. 328 – 347.)
- Джонова 2021: Джонова, М. Синтактично описание на предикативите за ментално състояние. – *Zeszyty Cyrylo-Metodiańskie*, № 10, s. 158 – 182. (Dzhonova 2021: Dzhonova, M. Sintaktichno opisaniye na predikativite za mentalno sastoyanie. – *Zeszyty Cyrylo-Metodiańskie*, № 10, pp. 158 – 182.)
- Коева 2019: Коева, Св. Комплементите в български. – В: *Доклади от Международната годишна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“*. София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, с. 57 – 68. (Koeva 2019: Koeva, Sv. Komplementite v balgarski. – In: *Dokladi ot*

- Mezhdunarodnata godishna konferentsiya na Instituta za balgarski ezik "Prof. Lyubomir Andreychin".* Sofia: Izdatelstvo na BAN "Prof. Marin Drinov", pp. 57 – 68.)
- Коева 2021a: Коева, Св. Към типологичен анализ на комплементността в български. – В: *Доклади от Международната годишна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“*, т. 2, София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, с. 13 – 27. (Koeva 2021a: Koeva, Sv. Kam tipologichen analiz na komplementnostta v balgarski. – In: *Dokladi ot Mezhdunarodnata godishna konferentsiya na Instituta za balgarski ezik "Prof. Lyubomir Andreychin"*, vol. 2, Sofia: Izdatelstvo na BAN "Prof. Marin Drinov", pp. 13 – 27.)
- Коева 2021б: Коева, Св. Предикати за състояние: свойства и лингвистични тестове. – *Zeszyty Cyrylo-Metodiańskie*, № 10, с. 137 – 157. (Koeva 2021b: Koeva, S. Predikati za sastoyaniya: svoystva i lingvistichni testove. – *Zeszyty Cyrylo-Metodiańskie*, № 10, pp. 137 – 157.)
- Ницолова 2001: Ницолова, Р. Значение и граматични особености на сложните изречения с предикати за знание в българския език. – В: *Съвременни лингвистични теории. Помагало по синтаксис*. Пловдив: Пловдивско университетско издателство, с. 174 – 192. (Nitsolova 2001: Nitsolova, R. Znachenie i gramatichni osobenosti na slozhnite izrecheniya s predikati za znanie v balgarskiya ezik. – In: *Savremenni lingvistichni teorii. Pomagalo po sintaksis*. Plovdiv: Plovdivsko universitetsko izdatelstvo, pp. 174 – 192.)
- Ницолова 2008: Ницолова, Р. Проблематика на сложните изречения с комплемементи в българския език. – *Южнословенски филолог*, № 64, с. 261 – 272. (Nitsolova 2008: Nitsolova, R. Problematika na slozhnite izrecheniya s komplementi v balgarskiya ezik. – *Juzhnoslovenski filolog*, № 64, pp. 261 – 272.)
- РБЕ: *Речник на българския език (онлайн)*. 2001 – 2023. <<https://ibl.bas.bg/rbe/>> [12.01.2025] (RBE: *Rechnik na balgarskia ezik (online)*. <<https://ibl.bas.bg/rbe/>> [12.01.2025])
- Dowty 1979: Dowty, D. R. *Word Meaning and Montague Grammar: The Semantics of Verbs and Times in Generative Semantics and in Montague's PTQ*. Dordrecht: D. Reidel.
- Koeva et al. 2012: Koeva, S., I. Stoyanova, S. Leseva, Tz. Dimitrova, R. Dekova, E. Tarpomanova. The Bulgarian National Corpus: Theory and practice in corpus design. – *Journal of Language Modelling*, pp. 65 – 110.
- Leseva, Stoyanova 2024: Leseva, S., I. Stoyanova. Verbs of communication: validation of semantic frames in corpus data. – В: *Семантични студии. Синтактично и семантично описание на български глаголи*. София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, с. 74 – 116. (Leseva, Stoyanova 2024: Leseva, S., I. Stoyanova. Verbs of communication: validation of semantic frames in corpus data. – In: *Semantichni studii. Sintaktichno i semantichno opisanie na balgarski glagoli*. Sofia: Izdatelstvo na BAN "Prof. Marin Drinov", pp. 74 – 116.)
- Nicolova 2000: Nicolova, R. Basic problems of the integral description of language. – *Slovo a slovesnost*, Vol. 67, № 3, pp. 203 – 217.

COGNITIVE PREDICATES AND PREDICATES FOR INFORMATION TRANSFER: SYNTACTIC MODELS

Marina Dzhonova^a, Yovka Tisheva^b

Sofia University "St. Kliment Ohridski"^{a,b}

djonova@slav.uni-sofia.bg^a, tisheva@uni-sofia.bg^b

Abstract. In this study we focus on the similarities in the syntactic realisation of cognitive predicates and predicates for information transfer. In their semantic structure both groups of predicates have a conscious subject, knowledge content, and object to which the knowledge or the information applies. We examine the common syntactic models through which the knowledge or information content is expressed for those two types of predicates – as a complement clause or a nominalisation. Further, we comment on the syntactic relation between the knowledge content and the object of the information.

Keywords: *cognitive predicates; predicates for information transfer; complements; argument structure*

Marina Dzhonova, Yovka Tisheva
Department of Bulgarian Language
Faculty of Slavic Studies
Sofia University "St. Kliment Ohridski"
15 Tsar Osvoboditel Blvd.
Sofia 1000, Bulgaria